

ตัวชี้วัดที่ 1 เกิดกระบวนการพัฒนาพื้นที่ ส่งเสริมความรอบรู้ด้านอาหารเพื่อสุขภาวะ อย่างน้อย 1 แห่งในจังหวัดราชบุรีเพื่อมุ่งสู่การยกระดับให้ราชบุรีเป็นจังหวัดต้นแบบ

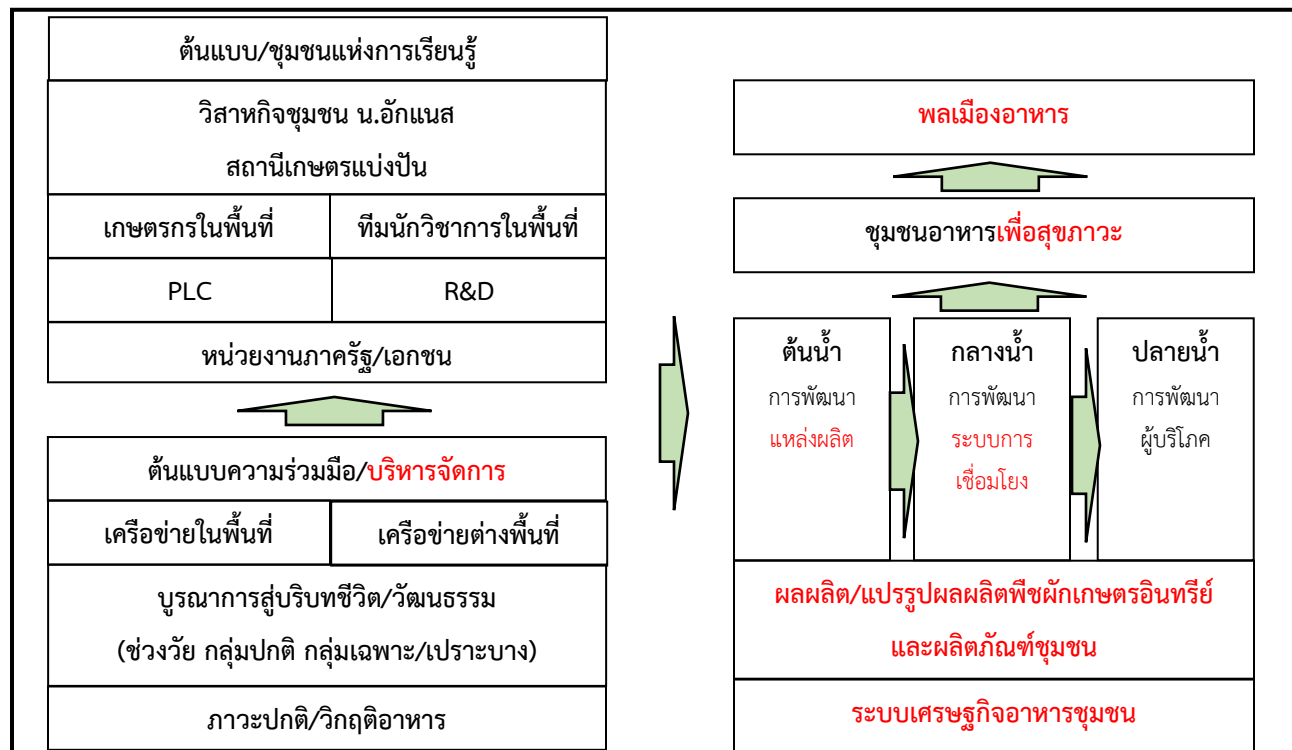

โครงการสถานีเกษตรแบ่งปัน ณ ราชบุรี

แบบสรุปผลลัพธ์ที่ 6 (ก1:ว1-2:ป1) : ผลการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบสู่พลเมืองอาหารภายใต้ระบบอาหารที่ยั่งยืน 1 ผลงาน

เป้าประสงค์ข้อ :	1. เกิดพื้นที่/ชุมชนต้นแบบบูรณาการระบบอาหารตลอดห่วงโซ่ 1 พื้นที่/ชุมชน
วัตถุประสงค์ข้อ :	1. เพื่อศึกษาวิจัยพัฒนาเพื่อยกระดับพื้นที่ชุมชนอาหารต้นแบบเชิงบูรณาการผลิตภัณฑ์โภชนาการเพื่อสุขภาวะที่สอดคล้องกับบริบท/วิถีชุมชนทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติโควิด/หลังโควิด 2. เพื่อออกแบบและพัฒนานวัตกรรมเสริมสร้างชุมชนต้นแบบบูรณาการระบบอาหารตลอดห่วงโซ่ที่เหมาะสมกับบริบทชีวิต/วัฒนธรรมชุมชน
กิจกรรมที่ :	1. องค์ความรู้จากการติดตาม/ไต่ตรอง/ทบทวนเพื่อการพัฒนาตามแนวทาง “ราชบุรีโมเดล” 3 ชุด

- วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบสู่พลเมืองอาหารภายใต้ระบบอาหารที่ยั่งยืน
- กรอบแนวคิด/นิยามศัพท์ :
 - กรอบแนวคิดการวิจัย : เป็นการศึกษาวิจัยปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบสู่พลเมืองอาหารภายใต้ระบบอาหารที่ยั่งยืน

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

2.2. นิยามศัพท์ :

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง การประกอบอาชีพและการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนที่เน้นความร่วมมือในรูปแบบของการทำเกษตรอินทรีย์ และการแปรรูป โดยคำนึงถึงการทำนุบำรุงพื้นที่ สร้างความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นเศรษฐกิจที่อยู่บนความมั่นคงเข้มแข็งของชุมชน เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ เชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายต่างๆ

การพัฒนาเศรษฐกิจอาหารชุมชน หมายถึง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยการเพิ่มขึ้นของรายได้ และมีส่วนพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น การใช้วัตถุดิบที่มีในพื้นที่ การระดมทุน และการดำเนินการด้านการจัดจำหน่าย โดยมีพื้นฐานจากการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ บริหารจัดการโดยวิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจเพื่อสังคม ที่มีรายได้และการกระจายรายได้สู่สมาชิกและเครือข่ายผู้ผลิตอาหารเพื่อสุขภาวะ เกษตรกร/ผู้ประกอบการ/เครือข่ายผู้ผลิตพืชผักผลไม้เกษตรอินทรีย์และการแปรรูปผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่บริหารจัดการในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนมีพลังอำนาจในการเข้าร่วม โดยการตัดสินใจ การจัดการทรัพยากร การร่วมคิด วางแผนการดำเนินงาน รับประโยชน์และการบำรุงรักษา ตลอดจนกำหนดเป้าหมายของชุมชนด้วยความสมัครใจ

ชุมชนต้นแบบอาหารเพื่อสุขภาวะ หมายถึง ชุมชนที่เป็นตัวอย่างกรณีศึกษาในด้านอาหารเพื่อสุขภาวะ ที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนซึ่งสามารถ/ต้นแบบ/พัฒนาให้เป็นต้นแบบได้ และมีการจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาในด้านนั้น เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดหรือการศึกษาพัฒนาต่อยอดได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จนเป็นชุมชนที่มีความสามารถในการบริหารจัดการปัญหาภายในชุมชนด้วยตนเอง มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจสามารถพึ่งตนเองได้โดยมีคนในชุมชนแกนนำหนักในการดำเนินการ

โมเดลเกษตรแบ่งปัน หมายถึง การขับเคลื่อนสมาชิกชุมชนมุ่งสู่พลเมืองอาหาร ภายใต้ระบบอาหารที่ยั่งยืน ด้วยการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบอาหารเพื่อสุขภาวะ ออกแบบระบบเศรษฐกิจชุมชนอาหาร เน้นการบูรณาการต้นน้ำ (แหล่งผลิต) กลางน้ำ (จุดเชื่อมโยง) และปลายน้ำ (แหล่งบริโภค) ตลอดจนบูรณาการสู่บริบทชีวิต (ช่วงวัย กลุ่มปกติ กลุ่มเฉพาะ/เปราะบาง) และวัฒนธรรมชุมชน ครอบคลุมสมาชิกในชุมชน และสมาชิกต่างพื้นที่ ภาคีเครือข่าย ที่ร่วมเจตนารมณ์ที่จะขับเคลื่อนชุมชนอาหารเพื่อสุขภาวะ ทั้งในยามปกติ และในภาวะวิกฤติอาหาร โดยมุ่งสู่การเป็น “ชุมชนอาหารเพื่อสุขภาวะ พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน” สู่พลเมืองอาหาร ภายใต้ระบบอาหารที่ยั่งยืน บนวิถีการทำเกษตรอินทรีย์ อันเป็นการอภิบาลชุมชนเพื่อประกาศข่าวดีวิถีใหม่ ด้วยหลัก “ความรัก” ตามคำสอนคริสต์ศาสนาสู่วิถีชีวิต วิถีชุมชน รักตนเองอย่างถูกต้อง รักคนอื่นอย่างถูกวิธี เริ่มที่การผลิตการบริโภคอาหารสุขภาวะ ภายใต้สโลแกนที่ว่า “เกษตรแบ่งปัน กินพอดี อยู่พอเพียง”

3. วิธีการ :

- 3.1. การศึกษาสภาพที่เป็นปัจจุบันในพื้นที่ที่ได้ดำเนินการไว้จากโครงการที่ผ่านมา โดยการลงพื้นที่ สํารวจติดตาม เยี่ยมเยียน การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลฯ (วิเคราะห์ปัญหา/ความท้าทายในแต่ละจุด)
- 3.2. การเปิดพื้นที่/จัดกิจกรรม/ ไปร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่ายรองรับต่อยอด/ยกระดับ
- 3.3. การประชุม (ออนไซต์ และออนไลน์) แลกเปลี่ยนเรียนแกนนำ/ ภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมเติมเต็ม
- 3.4. วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผล

4. กลุ่มเป้าหมาย : สถานีเกษตรแบ่งปัน ณ ราชบุรี

5. ระยะเวลา : ม.ค. – ก.ค. 2022/2565

6. ผลการถอดองค์ความรู้ :

- 6.1. ผลการถอดองค์ความรู้ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบสู่พลเมืองอาหารภายใต้ระบบอาหารที่ยั่งยืน มีดังนี้

1. ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

- สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
- สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
- มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง จนเป็นวิถีของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม โปร่งใส และพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ
- สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน
- สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
- มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
- การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งตลอดไป
- มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรเอกชน นักธุรกิจนักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน

การดำเนินการดังกล่าวเน้นการมีส่วนร่วมของทีม/ชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรมี 4 ขั้นตอนคือ

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความยากลำบาก

3. มีกระบวนการกำกับติดตาม

กระบวนการกำกับติดตามได้นำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) โดยร่วมมือกับเครือข่ายนักวิจัย และแกนนำชุมชน โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างทีม/ชุมชน (Community) เป็นการสร้างทีม/ชุมชน ที่มีวัตถุประสงค์ แนวคิด ร่วมกัน
- 2) การลงมือปฏิบัติ (Practice) เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผน ข้อตกลงของทีม/ชุมชน
- 3) การสะท้อนคิด (Reflection) เป็นการสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาการปฏิบัติ
- 4) การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะของทีม/ชุมชน
- 5) การพัฒนาเครือข่าย (Network Development) เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา

ทั้งนี้ เพื่อให้การกำกับติดตามดังกล่าวดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสารออนไลน์ คือ แอปพลิเคชันไลน์ โดยการตั้งกลุ่มไลน์ เพื่อการประชุมกำกับติดตาม การถ่ายภาพการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้ที่ประชุมรับทราบ และช่วยกันพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้น ให้เป็นมาตรฐาน ตามที่ตกลงไว้ในมติที่ประชุม โดยมีทีมนักวิชาการ นักวิจัย และแกนนำชุมชน ร่วมกันประชุมเพื่อกำกับติดตามในทุกๆ 2 อาทิตย์

7. หมายเหตุ : เชื่อมโยงกับผลลัพธ์ที่ 1-10